

A modul programja

A modul kódja	(21) BA-KM-GYV
A modul neve	BA gyermekvédelmi komplex modul
A modul részletes leírása	

A PTE szociális munkás képzésében a „Komplex modulok” a tanterv olyan, kötelezően választandó elemei, melyek a szociális munka valamelyik jellegzetes területén adnak módot a szociális munka megkezdéséhez szükséges kompetenciák elsajátítására. (A komplex modul nem szakirány, sőt nem is specializáció: leginkább a külföldi képzési gyakorlatban ismert „speciálisan hangsúlyozott terület”-nek felel meg. A modul célja a védelemre szoruló gyermekek, fiatalok körében végezhető szociális munka elméleti és gyakorlati alapjainak elsajátítása, a hallgatók elméleti és gyakorlati ismereteinek integrációja, lehetőséget adva a speciális érdeklődési területekben való elmélyedésre.

Az érvényben lévő mintatanterv szerint a komplex modulok elemei az ötödik és a hatodik szemeszterben kerülnek megvalósításra. A gyermek- és a fiatal korosztályt érintő problémák, tevékenységek, fejlesztési folyamatok iránt érdeklődő hallgató választják a gyermekvédelmi modul teljesítésének lehetőségét. A modul elméleti és gyakorlati tárgyakat is tartalmazó, komplex egység. Az ötödik félévben a „Gyermek és ifjúságvédelem” és a „Gyermekvédelmi alapellátások”, a hatodik félévben a „Gyermekvédelmi szakszolgáltatások” valamint a „Gyermekvédelmi modulgyakorlat” képezik a modul elemeit. A modul kurzusainak vezetésébe gyakorló szakemberek is bekapcsolódnak, fontosnak tartjuk az aktuális szakmai problémák, nehézségek megjelenítését a tanórákon, kiemelt célként jelöltük meg a hallgatók mindennapi gyakorlatot is megismertető képzését.

A projekt keretében az eddigi komplex modul továbbfejlesztése valósult meg: az eddigi modulon belül két, funkcionálisan elkülönülő modul jött létre. A két modul a következő:

- (21) BA-KM-GYV BA gyermekvédelmi komplex modul
- (24) BA-RIM-GY BA reflektív írásmű és gyakorlat modul

A két modul funkcionálisan kapcsolódik egymáshoz. A jelen modul, a „BA gyermekvédelmi komplex modul” a speciális területhez tartozó kompetenciák közül elsősorban az ismereteket, illetve a szakma gyakorlatában való jártasságot fejleszt. A „BA reflektív írásmű és gyakorlat modul” hangsúlya a készségek és jártasságok fejlesztésén van. A modulokat összekapcsolják az alkalmazott reflektív tanulási módszerek. A modulokat a reflektív tanulásirányítás módszerei, közülük pedig különösen a reflektív portfólió kapcsolják össze.

A projekt keretében nem csak az egyes elemek fejlesztését tűztük ki célul, hanem a modul egységes keretrendszerbe való foglalását is. A projekt keretében sor került a modulok oktatási és értékelési módszereinek átalakítására is: A modulok keretében folyó képzés célja a hallgatók reflektív tanulásához a megfelelő tanulási környezet megteremtése, ezzel a hallgatók reflexív szakemberré válásának támogatása.

A jövőben a modul minden elemén átívelő portfólió készítésével a hallgatók személyes, autonóm tanulási folyamatát kívánjuk elősegíteni, megteremtve – a tantervi kereteken belül - az egyéni tanulási utak kialakításának lehetőségét is. A portfólió dokumentálja a tanulók elméleti és gyakorlati tudásának fejlődését, valamint a hallgató reflexióit a képzési kimeneti követelményrendszerben megfogalmazott - a szakterülethez kapcsolódó - kompetenciák területén elért eredményeit.

A modul tartalma	
------------------	--

A modul alapvető tartalmát a fejleszteni kívánt kompetenciák jelentik. A szociális munkás BA szakon megszerzendő kompetenciákat a szak képzési és kimeneti követelménye határozza meg. A modul ezeknek a kompetenciáknak a kialakításához járul hozzá a gyermekvédelem területén, a reflektív tanulás módszereit alkalmazva. A jelen modul hangsúlya a szakmai ismeretek megszerzésén és elmélyítésén, valamint a szakmai gyakorlat kritikai megismerésén van. A modul teljesítése megalapozza a gyakorlat során megszerezhető jártasságokat.

A jelen modul három, egyenként 2 kredit megszerzését biztosító kurzusból áll:

- Gyermek- és ifjúságvédelem SMNB2001
- Gyermekvédelmi alapellátások SMNB2002
- Gyermekvédelmi szakellátások SMNB2003

A kurzusokat a modul filozófiája és módszerei foglalják egységbe. Az egyes kurzusok ezen belül önálló tartalommal rendelkeznek.

A modul filozófiája és módszerei	
----------------------------------	--

A modul a kompetencia-elv alapján teremti meg a reflektív tanuláshoz szükséges feltételeket. A reflektív tanulásirányítási módszer alapvető elvei a következőkben foglalhatók össze:

- a modul célja a kompetenciák tudatos módon történő fejlesztése;
- a reflektív módon történő tanulás főszereplője és irányítója maga a hallgató;
- az oktató feladata a tanulási környezet tervezése
- a hallgatók a modul során eltérő fejlődési utakat követnek.

A reflektív tanulás kereteit a tanulási módszerek határozzák meg, melyek közül a program kiemelt szerepet biztosít a reflektív portfóliónak.

A modul egészét átfogó portfólióban a hallgató bemutatja a kurzusok és a gyakorlat során elkészített dolgozatit, prezentációit, megfigyelési és értékelési dokumentumait, megvalósítja az előre megadott szempontok alapján saját szakmai kompetenciái fejlődésének folyamatos nyomon követését, valamint az önálló tanulásirányítást. További célként fogalmazható meg a diákok rendszerszemléletének fejlesztése is a gyermekvédelem területén, a két félév során megvalósuló kurzusokat ne önállóan teljesítendő feladatként kezeljék a tanulók, hanem a gyermekek és a fiatalok jóllétét, egészséges pszichoszociális fejlődését megvalósító komplex rendszerként.

A dokumentum kivitelezésével motiválni kívánjuk a hallgatókat a reflektív szemlélet – és a kritikai gondolkodásmód elsajátításában, fejlesztésében.

A reflexió ismérveinek tekintjük:

- „a döntések tudatosak és ésszerűek;
- egyre fejlődő értékelő rendszerek alkalmazásával valósul meg, azaz a tapasztalatait is magába foglaló gyakorlati tudásra épül;
- a döntések hozzájárulnak a gyakorlat és a tudás fejlődéséhez is” (Falus 2001:26).

A tanulási során megvalósulhat a visszacsatolás közvetlenül a tevékenység folyamatában vagy azt követően, valamint a szakirodalom megkülönbözteti a funkcionális reflexiót, mely az eredményesség érdekében végzett (ön)kritikai folyamatokra utal. A visszacsatolás különböző szintjeit is figyelhetjük meg (lásd x. számú ábra), egyrészt a tevékenység közben azonnal vagy a befejezést követően is reagálhatunk a folyamatokra, a történésekre. A reflektív szakemberré válás folyamatában nélkülözhetetlen a szisztematikus, elméleti tudást is integráló, elmélyült elemző, értelmező értékelés tanulása, gyakorlati munkamódszerekbe való átültetése.

A modul tananyaga	
<p>A modul tananyagának meghatározása a reflektív tanulásirányítás elveinek és módszertanának megfelelően csak keretjellegű lehet. A kurzusok programja elsősorban a kialakítandó kompetenciákat határozza meg. Ehhez kapcsolódik a kurzusok témájának körülhatárolása. Megjegyzendő, hogy az egyéni tanulmányi utakra tekintettel csakis a keretek határozhatóak meg.</p> <p><i>A gyermekvédelmi alapszolgáltatások SMNB20020</i></p> <p>A gyermekvédelmi alapszolgáltatások című kurzus a korábbi oktatási gyakorlatunk során a frontális előadás módszerét alkalmaztuk, a projekt keretében került sor a tantárgy tematikájának, oktatási módszerének átgondolására és a reflektív képzési gyakorlat követelményeinek megfelelő átalakítás kimunkálására.</p> <p>A kurzus a gyermekvédelmi komplex modult választó hallgatók egyik kötelezően választandó kurzusa, melynek során az oktatási tevékenység kettős cél megvalósítására irányul. Egyik célja az, hogy a leendő szociális munkás részletesen megismerje a gyermekjóléti alapellátások rendszerét, tevékenységét, továbbá gyakorlati dilemmáit. Másik célja az, hogy hozzájáruljon a reflexív praxishoz szükséges szakmai kompetenciák kialakításához.</p> <p>A kurzust teljesítő hallgató képessé válik arra, hogy – diplomája megszerzése után – kezdő szociális munkásként bekapcsolódjon a gyermekjóléti alapellátások területén folyó munkába, illetve arra, hogy ott elkezdje, illetve továbbfejlessze reflexív kompetenciáinak alkalmazását.</p> <p><i>Gyermek- és ifjúságvédelem SMNB200101</i></p> <p>A kurzus célja a gyermekvédelmi rendszer szakpolitikai, jogi, statisztikai, illetve szociális munka szempontokat figyelembe vevő megismerése, a releváns ismeretek kritikai értékelésére irányuló kompetenciák kialakítása. A kurzus bemutatja a gyermekvédelemre irányuló szakpolitikát, a hazai gyermekvédelem rendszerét és működését. A kurzust teljesítő hallgató képessé válik a gyermekvédelmi rendszer elemeinek és folyamatainak azonosítására, továbbá azok kritikai elemzésére.</p> <p><i>Gyermekvédelmi szakellátások SMNB2003</i></p> <p>A kurzus célja a gyermekvédelmi gondoskodás intézkedéseivel és a gyermekvédelmi szakellátással kapcsolatban a releváns tudások megszerzése, különös tekintettel a szakmában kialakult szokások és gyakorlatok kritikai megismerésére.</p>	

A kurzusok anyaga három elemből áll:

- a hazai gyermekjóléti ellátások szociálpolitikai, jogi, közszolgáltatás-szervezési alapismereteiből;
- a gyermekjóléti ellátásokra vonatkozó tapasztalatokból (a hallgatók maguk szerzik meg különböző forrásokból, oktatói iránymutatás alapján);
- a tapasztalatokra irányuló reflexiókból (a hallgatók maguk reflektálnak és hasznosítják reflexióikat).

A hallgatóknak részt kell venniük a reflektív tanulás folyamatában:

- Meg kell ismerkedni a gyermekjóléti szolgáltatás ismereteivel, melyhez tematikában szereplő a szakirodalom nyújt segítséget.
- A kijelölt témakörökben egyénileg kell tapasztalatot szereznie a hallgatóknak az elméleti források, statisztikai források, esetleírások, interjúk, résztvevő megfigyelés útján.
- A tapasztalatokat reflektív napló formájában fel kell dolgozni.
- A szemináriumon részt kell venni a tapasztalatok és a reflexiók kollektív feldolgozásában.

A reflektív írás tipikus tartalma (DIEP modell):

- Describe (Leírás)
- Interpret (Reflexió az esetre)
- Evaluate (Általánosított következtetés)
- Plan (Akcióterv a jövőbeli cselekvésre)
-

Felhasznált irodalmak:

Bárdossy Ildikó - Dudás Margit (2009): A tanulás tervezése és értékelése. Educatio Társadalmi Szolgáltató és Nonprofit Kft., Budapest

Falus Iván (2001): Pedagógus mesterség – pedagógiai tudás. Iskolakultúra 11/2 21-28

Falus Iván (2006): A tanári tevékenység és a pedagógusképzés új útjai. Gondolat, Budapest

Falus Iván – Kimmel Magdolna (2009): A portfólió. Gondolat Kiadói Kör, Budapest

Heuer, Loretta (2000): The Homeschooler's Guide to Portfolios and transcripts. IDG

Books Worldwide, Foster City. [http://www.amazon.com/Homeschoolers-Guide-](http://www.amazon.com/Homeschoolers-Guide-Portfolios-Transcripts-Loretta/dp/0028637380#reader_0028637380)

[Portfolios-Transcripts-Loretta/dp/0028637380#reader_0028637380](http://www.amazon.com/Homeschoolers-Guide-Portfolios-Transcripts-Loretta/dp/0028637380#reader_0028637380) Letöltés időpontja:

2011. június 27.

Kimmel Magdolna (2006): A tanári reflexió korlátai. Pedagógusképzés 4/3-4 35-49

Kopp Erika, Ollé János, Zágon Bertalanné (2008): Tanórai differenciálás. Oktatási programcsomag pedagógusképzés számára. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest

http://www.educatio.hu/download/hefop/project_1/tanorai_differencialas.pdf Letöltés időpontja 2011. június 16.

Lénárd Sándor, Rapos Nóra (2007): MAG (Megelőzés – Alkalmazkodás – Gondoskodás) projekt. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest <http://mag.ofi.hu/egyeb/magtar-otletek/magtar-otletek-090617-2> Letöltés időpontja: 2011. június 16.

Szivák Judit (2002): A pedagógusok gondolkodásának kutatási módszerei. Műszaki Kiadó, Budapest

A modul értékelése

A modul értékelése alapvetően a reflektív tanulás módszereihez igazodik.

A modul értékelésének alapját a kompetenciák értékelése jelenti. Az oktatás alapvető eleme a kialakítandó szakmai kompetenciáknak a hallgatókkal való megismertetése, majd azoknak reflektív módon történő azonosítása. A fejlődést felmérő segédletként a mellékelt táblázat szolgál.

Az egyes kurzusok a kurzusban megjelölt feladatok végrehajtását, azok eredményességét értékelik. Az értékelés tiszteletben tartja a reflektív tanulásra jellemző egyéni fejlődési utakat.

Kompetenciák reflektív értékelésének táblázata

Kompetencia	Dokumentum
a társadalmi folyamatok működési szabályszerűségeinek, a társadalmilag kedvezőtlen helyzeteket létrehozó okoknak, következményeknek a felismerése, kritikus és rendszerszerű elemzése;	szabadon választott szakirodalom bemutatása és reflexiója konferencia előadás és reflexiója
a különböző életciklusokban és élethelyzetekben kialakuló szociális problémák, veszélyeztető tényezők felismerésére, feldolgozása és elemzése;	gyermekvédelmi modulgyakorlat projekt

az egyén és társadalmi környezete közötti interakciók társadalmi összefüggéseiben való értelmezése;	gyermekvédelmi modulgyakorlat projekt
az egyének, családok, csoportok, közösségek problémakezelő és – megoldó képességének javítására, társadalmi integrációjuk, szociális biztonságuk elősegítése;	szabadon választott szakirodalom bemutatása és reflexiója esettanulmány
az egyén és környezete erőforrásainak feltárására és hasznosítása;	intézménylátogatás tapasztalatai konferencia előadás reflexiója szabadon választott szakirodalom bemutatása és reflexiója
a szociális munka tanulásához szükséges információforrások, a szakmai gyakorlatban használatos dokumentációk használata;	felhasznált irodalmak jegyzéke intézménylátogatások tapasztalatai

Kompetenciák fejlődésének modul kezdő és záró értékelése		
Kompetencia	Ismeretek, attitűdök, képességek, készségek	
	modul kezdetén	modul zárásakor
a társadalmi folyamatok működési szabályszerűségeinek, a társadalmilag kedvezőtlen helyzeteket létrehozó okoknak, következményeknek a felismerésére, kritikus és rendszerszerű elemzésére;		
a különböző életciklusokban és élethelyzetekben kialakuló szociális problémák, veszélyeztető tényezők felismerésére, feldolgozására és elemzésére;		
az egyén és társadalmi környezete közötti interakciók társadalmi összefüggéseiben való értelmezésére;		

az egyének, családok, csoportok, közösségek problémakezelő és – megoldó képességének javítására, társadalmi integrációjuk, szociális biztonságuk elősegítésére;		
az egyén és környezete erőforrásainak feltárására és hasznosítására;		
a szociális munka tanulásához szükséges információforrások, a szakmai gyakorlatban használatos dokumentációk használatára;		

Kompetenciák fejlődésének kurzusonkénti értékelése				
Kompetencia	Fejlődés leírása			
	Gyermek és ifjúság-védelem	Gyermek-védelmi alapellátások	Gyermek-védelmi szak-szolgáltatások	Gyermek-védelmi modulgyakorlat
a társadalmi folyamatok működési szabályszerűségeinek, a társadalmilag kedvezőtlen helyzeteket létrehozó okoknak, következményeknek a felismerése, kritikus és rendszerszerű elemzése;				
a különböző életciklusokban és élethelyzetekben kialakuló szociális problémák, veszélyeztető tényezők felismerése, feldolgozására és elemzése;				
az egyén és társadalmi környezete közötti interakciók társadalmi összefüggéseiben való értelmezése;				
az egyének, családok,				

csoportok, közösségek problémakezelő és – megoldó képességének javítása, társadalmi integrációjuk, szociális biztonságuk elősegítése;				
az egyén és környezete erőforrásainak feltárására és hasznosítása;				
a szociális munka tanulásához szükséges információforrások, a szakmai gyakorlatban használatos dokumentációk használata;				

Kurzus értékelőlap (kurzus, oktatói tevékenység)							
Szempontok	Értékelés						
	1	2	3	4	5	6	7
A kurzus felkeltette az érdeklődésemet.							
A gyermekvédelem szempontjából fontos kérdésekkel foglalkozott.							
Segítette a gyermekvédelem problémáinak jobb megértését.							
Kellő mennyiségű volt információ és ismeretanyag							
A kurzus lehetőséget adott a vélemények ütköztetésére.							
A kurzus segítette kritikai gondolkodás, a reflektivitás megvalósítását.							
A kurzus hallgatói feladatai fejlesztő hatásúak voltak.							
A kurzus feladatai optimális terhelést biztosítottak.							
A kurzus jó szervezett volt.							
A kurzus befolyásolta a jövőbeni munkahelyválasztásomat.							

Kurzus értékelőlap (hallgatói önértékelés)

Szempontok	Értékelés						
	1	2	3	4	5	6	7
Lelkiismeretesen végeztem a feladataimat.							
Kérdéseket tettem fel.							
Aktív résztvevője voltam a kurzusnak.							
Korábbi tudásaimat integráltam a kurzusok témaköreibe.							
A gyermekek, fiatalok védelmét.							
Megvalósult szakmai kompetenciáim fejlesztése.							
Kritikusan reflektáltam teljesítményemre.							
Figyeltem hallgatótársain reflexióira.							
Hallgatótársaim véleménye formálta véleményalkotásomat, gondolkodásomat.							
A kurzus segített körvonalazni, milyen területen kívánok dolgozni.							

Egyéni konzultációk időpontja, tartalma		
Kurzus	Dátum	Tartalom
Gyermek és ifjúságvédelem		
Gyermekvédelmi alapellátások		
Gyermekvédelmi szakellátások		

Gyermekvédelmi modulgyakorlat		